

Anita Chapman

Het Toscaanse dagboek



Proloog

Villa Campiglia, Toscane, 22 september 1943

De vrouw ging de slaapkamer binnen, opende de luiken en verwelkomde het uitzicht op de Toscaanse heuvels. Die waren gehuld in verschillende tinten groen en geel, en er slingerden smalle weggetjes doorheen. Een daarvan leidde naar een woonboerderij, die omringd werd door cipressen ter bescherming tegen de *tramontana*, de felle noordenwind. Terwijl ze even de tijd nam om van de schoonheid van het landschap te genieten, ook al stond ze elke dag op deze manier op, zag ze een Duitse tank over een van die kronkelende wegen rijden. Het geluid van de motor echode door de vallei en bracht haar terug naar de realiteit. Haar maag draaide zich om, iets wat de laatste tijd vaker gebeurde. Ze was uitgeput door de gruwelen van de oorlog, door de bezetting van haar geliefde Toscane en door de enorme impact die dit op haar en haar burens had gehad. Ze verlangde er zo naar dat het allemaal snel voorbij zou zijn. Zou het wel ooit voorbij zijn? Elke ochtend en avond bad ze, en ze ging nog steeds elke zondag naar de mis. Ze hoopte dat ze binnenkort weer een normaal leven zou kunnen leiden, een leven dat niet elke minuut van de dag beheerst werd door angst.

Hoewel het bijna herfst was, was het benauwd en met de rug van haar hand veegde ze het laagje zweet van haar voorhoofd. Achter haar lag een man in bed, de witte katoenen lakens bezaaid met donkerrode vlekken waar zijn bloed door

het verband om zijn schouder was gesijpeld. Als hij zich weer kon bewegen, zou ze het dienstmeisje vragen het beddengoed te verschonen. Ze stond naast het bed en keek naar hem terwijl hij sliep, licht ademend, zijn lippen iets uiteengeweken, en was dankbaar dat zijn gezicht, dat echt knap was, niet was gehavend door wat er de vorige avond was gebeurd. Met zijn dikke, donkerbruine haar en gebruinde huid, ongetwijfeld het resultaat van de zomermaanden, zou hij gemakkelijk voor een Italiaan kunnen doorgaan. Het onderste deel van zijn gezicht werd aan het oog onttrokken door een donkere baard en afgezien van de lachrimpeltjes rond zijn ogen was de huid die zichtbaar was jeugdig glad. Hij leek een aantal jaar jonger dan zij en ze hoopte dat hij onder haar zorg volledig zou herstellen en nog vele goede jaren voor zich zou hebben.

De avond ervoor, nadat de arts was vertrokken, had ze aan zijn bed zitten bidden. Ze had haar rozenkrans steeds weer door haar vingers laten glijden en hij was nu weer bij en dan weer buiten bewustzijn geweest. Toen ze een koele vochtige doek op zijn voorhoofd legde, mompelde hij wat woorden die ze grotendeels niet kende, behalve *'mother'*, waarvan ze wist dat het *'mama'* betekende. Op een moment dat de dood zo dichtbij was, was het niet meer dan natuurlijk dat hij om de vrouw riep die hem ter wereld had gebracht.

Hij moest onvoorstelbaar veel pijn hebben en ze wilde alles doen om het hem zo draaglijk mogelijk te maken. Ze haalde de stoel onder de kaptafel vandaan, zette die naast het bed en betrapte zichzelf erop dat ze zijn handen bestudeerde. Hij had lange, elegante vingers, maar ze zag dat zijn nagels geknipt moesten worden en dat er vuil onder zat.

Hij begon te praten. Ze kon niet verstaan wat hij zei, niet alleen omdat hij een taal sprak die ze nauwelijks begreep, maar ook omdat hij zo onduidelijk sprak.

Toen riep hij in het Italiaans: *'Alstublieft, u moet dit voor me doen. Ik smeeek het u.'*

Ze schrok zich lam. Madonna!

Ze legde haar hand op de zijne en zei zachtjes, ook in het Italiaans: 'Maak u geen zorgen, ik ben hier. U bent veilig in mijn huis.'

Ze kneep zachtjes in zijn hand en hij streek met zijn duim over een van haar vingers. Dit kleine gebaar maakte haar duidelijk dat hij gerustgesteld was door haar woorden.

Hij opende zijn ogen en ze was verrast toen ze zag dat ze blauwgrijs waren, en betoverend mooi. Italiaanse mannen hadden meestal bruine ogen. Hij keek naar het plafond en leek het fresco te bestuderen, want dat was behoorlijk mooi, met engelen die een cirkel vormden, en ze hoopte dat ze over hem zouden waken. Hij draaide zijn hoofd naar links, in de richting van het raam met uitzicht op het platteland. Zuchtend draaide hij zijn hoofd vervolgens naar rechts en keek haar aan. Meteen verscheen er een glimlach op zijn gezicht, waardoor zijn perfecte witte tanden zichtbaar werden. Hij was duidelijk blij haar te zien en dat deed haar deugd.

'Buongiorno,' zei ze.

'Buongiorno.'

'Wilt u een glas water?'

Hij knikte en zei: 'Sì.'

Ze stond op, liep naar het nachtkastje om de kan te pakken die het dienstmeisje eerder had gebracht en schonk wat water in een glas. Ze zette de stoel dicht bij het bed, ging weer zitten en hield het glas aan zijn lippen. Hij hield zijn hoofd zo dat hij kon drinken en toen hij genoeg had gehad, duwde hij het glas voorzichtig weg met zijn rechterhand en verzuchtte: 'Grazie, signora.'

'Prego,' zei ze, want ze deed het graag en ze beseftte dat ze er alles aan zou doen om hem te helpen bij zijn herstel. Ze hoopte dat dat nog wel even zou duren, als hij het tenminste zou overleven, want zijn aanwezigheid stelde haar gerust. Ze had zich de laatste tijd zo eenzaam gevoeld, en ze koesterde de

wens om hem beter te leren kennen.

Ze zette het glas op het nachtkastje en nam zijn hand weer in de hare. Ze keken elkaar aan, maar zeiden niets. Woorden waren overbodig. Dankzij haar was hij nog in leven, en dat wist hij ongetwijfeld. Aan de manier waarop hij haar gezicht in zich opnam, zag ze dat hij haar ook graag beter wilde leren kennen. Het was echter nog te vroeg, en misschien zou hij het niet halen. De arts had gezegd dat de wond in zijn schouder ernstig was, en ze moest ervoor zorgen dat deze niet geïnfecteerd zou raken. Maar ze was vastbesloten er alles aan te doen om hem te helpen genezen en zou voor hem blijven bidden.

1

ELEANOR

Leeds, november 1942

Het was een rustige middag geweest bij Thorpe's. In een kantoorboekhandel werken was niet echt mijn roeping. Aan het einde van de dag deden mijn benen pijn omdat ik nooit kon zitten, behalve tijdens de lunch in de achterkamer. Daar aten we boterhammen die we van thuis hadden meegebracht en deelden we een pot thee.

Ik verveelde me mateloos en was net een vitrine opnieuw aan het inrichten toen er een man naar binnen liep, de bel klingelend terwijl hij binnenkwam. Hij nam zijn hoed af en hing die aan de kapstok. Ik herkende hem meteen als de oudere broer van mijn beste vriendin Mabel, Peter. Hij was nog altijd even knap, met dik donker haar dat aan één kant voor zijn gezicht viel. We hadden elkaar al een paar maanden niet gezien omdat hij in barakken woonde terwijl hij een opleiding volgde bij het Britse leger.

De dienstdoende bedrijfsleider, mevrouw Dobson, een strenge vrouw met een pince-nez die op haar neus rustte, stapte op hem af.

'Goedemiddag meneer,' zei ze, maar hij mompelde iets en liep op een nogal onbeleefde manier langs haar heen naar mij toe. Hij had me dus ook herkend en kwam naast me staan. Ik voelde zijn aanwezigheid terwijl hij wachtte tot ik de vitrine

had dichtgedaan. Ik sloot deze met de sleutel die aan de ketting in de zak van mijn jurk zat en maande mezelf tot kalmte voordat ik me naar hem omdraaide.

‘Nou, wel heb ik ooit, Peter Hill. Jou heb ik al tijden niet gezien.’

‘En ik ben hier speciaal voor jou, juffrouw Wade,’ zei hij met een zweem van een glimlach. We schudden elkaar de hand. ‘Mabel heeft eerder vandaag geprobeerd je thuis te bereiken, en aangezien ik vanmiddag hier in de buurt zou zijn, bood ik aan om de boodschap door te geven.’

Ik zou binnenkort vertrekken om als *land girl* in de North Riding te gaan werken. Mabel had me verteld over een meisje dat zou stoppen met haar werk op het platteland, en ik zou haar plaats innemen. Omdat ik net twintig was geworden, moest ik mijn steentje bijdragen door voor een van de ondersteunende diensten te gaan werken, en hopelijk zou het een minder beangstigende ervaring worden doordat mijn vriendin er ook was. Ik had nog nooit lange tijd op het platteland doorgebracht en had geen idee wat ik van het boerenwerk moest verwachten. Maar één ding stond vast: ik keek ernaar uit om te ontsnappen aan de angst elk moment gebombardeerd te kunnen worden, én aan de drukte en de slechte lucht in het centrum van Leeds.

‘O ja?’

‘Ze vroeg me je te vertellen dat de zoon van de boer, Jack, je komt ophalen met paard-en-wagen wanneer je volgende week aankomt op het station. Het kan niet missen, want door een granaatscherf heeft hij een groot litteken aan één kant van zijn gezicht.’

‘Ai, die arme jongen. Bedankt, Peter, dat je dit hebt doorgegeven.’

Hij keek me ongemakkelijk aan en trommelde met zijn vingers op de toonbank, alsof hij diep nadacht.

‘Ik vraag me af of je me misschien ergens mee kunt helpen.’

Toen hij naar me keek, kon ik niet voorkomen dat ik verdronk in zijn weemoedige blauwgrijze ogen. Het was niet de eerste keer, want een paar jaar geleden hadden we elkaar in een dronken bui zelfs gekust. Het was een zwoele zomeravond en in de tuin bij zijn huis dronken we whisky, die we uit de drankkast van zijn vader hadden gepikt. Kort daarna ging hij terug naar de universiteit en dat was dat, al kon ik destijds niet voorkomen dat ik een beetje verliefd op hem werd. Sinds die tijd gedroeg hij zich wat nerveus in mijn bijzijn. Hij opende zijn mond om te spreken, maar sloot die snel weer. Hij leek zijn tong te hebben ingeslikt en ik vond het ongemakkelijk hem zo te zien. Glimlachend trok ik mijn wenkbrauwen op om hem aan te moedigen het nog eens te proberen. Hij slikte, haalde een briefje van tien shilling uit zijn broekzak en legde het op de toonbank. Hij was toch niet door mij zo van slag?

Hij schraapte zijn keel en zei: 'Ik vertrek morgen naar het front en...' Hij aarzelde.

Zijn stem was zo diep en hees als ik me herinnerde, zo mannelijk. Ik was helemaal in de ban van hem. Zijn komst naar de winkel had mijn dag goed gemaakt en het vertederde me dat hij zo kwetsbaar leek. Ik moest er echter niet aan denken wat hem te wachten stond.

'En?' vroeg ik.

'En, eh... Nu ben ik op zoek naar een nieuw notitieboekje om mee te nemen.'

Ik opende de vitrinekast weer en haalde er een aantal van onze populairste notitieboekjes uit, in allerlei kleuren, allemaal met een leren omslag. Ik legde ze boven op de vitrine, rood, lichtbruin en zwart, allemaal gemaakt in Manchester door het luxemerk Cookson. Hij pakte de lichtbruine en streek met zijn hand over de gladde kaft. Het was een prachtexemplaar, en op de voorkant was in reliëf en gouden kapitalen COOKSON gedrukt. Zijn handen waren precies zoals ik ze

me herinnerde, met een zachte en gladde huid en elegante vingers met mooi ronde nagels. Hij legde het notitieboekje neer en ik legde mijn hand erop.

‘Met Kerstmis is deze altijd volledig uitverkocht, en het is mijn persoonlijke favoriet. Echt leer, natuurlijk,’ zei ik. Ik sloeg het boekje open en nam het dunne zwarte lint in mijn handen. ‘En met deze bladwijzer weet je altijd waar je bent gebleven. Als je eraan ruikt, weet je meteen dat het echt leer is vanwege de zoete, aardse geur.’

Ik gaf hem het notitieboekje terug en onze vingers raakten elkaar. Hij bracht het naar zijn neus en snoof. Toen knikte hij, draaide het om en bekeek de prijs op de achterkant. Zijn ogen werden groot.

‘Wat zou ik met zo’n duur notitieboekje moeten doen?’ vroeg hij glimlachend. Er verschenen kraaienpootjes rond zijn glinsterende ogen terwijl hij me bestudeerde, en nu was ik degene die zich onwennig voelde. Mijn wangen begonnen te gloeien en ik keek weg om mezelf te herpakken.

‘Nou, waarom gebruik je het niet als dagboek? Mijn vader heeft dat gedaan tijdens de Grote Oorlog en zei dat dat hem ervan had weerhouden om door te draaien.’

‘Goed idee,’ zei hij en hij gaf het aan mij. ‘Ik neem het.’

‘Prima.’

Hij keek toe hoe ik het notitieboekje zorgvuldig in crème-keurig vloeipapier vouwde en het in een rode Cookson-doos legde met dezelfde gouden reliëfletters op het deksel. Daarna wikkelde ik de doos in het donkergroene kwaliteitspapier dat we bij Thorpe’s graag gebruikten. Ik haalde een rol lint uit de la en versierde het pakje door het er kruiselings omheen te binden. Toen maakte ik een strik in het midden en krulde de uiteinden met een schaar. Er hing duidelijk spanning in de lucht en ik kon Peter horen ademen terwijl hij aan de andere kant van de toonbank stond en elke beweging van mij met bewondering bestudeerde. Dit was waarschijnlijk de indruk-

wekkendste vaardigheid die ik bij Thorpe's had geleerd, naast het feit dat ik inmiddels klanten wist over te halen geld uit te geven aan dure dingen die ze niet nodig hadden. Waarschijnlijk was Peter die middag op zoek naar afleiding, iets om zijn gedachten weg te houden van de reis die hij de volgende dag zou ondernemen. Iets om zijn stemming ook maar een klein beetje te verlichten.

Ik pakte het briefje van tien shilling, opende de kassa, rekende uit hoeveel wisselgeld ik hem verschuldigd was en liet de munten in zijn hand vallen, gevolgd door het bonnetje. Onze handen raakten elkaar opnieuw, en hij leek even diep in te ademen, alsof dit iets in hem had aangewakkerd.

'Aangezien dit mijn laatste dag in Leeds is, ga ik straks naar Raymond's voor fish and chips. Wie weet of en wanneer ik de kans krijg om dat nog eens te eten,' zei hij.

Was dit een omslachtige manier om me mee te vragen?

'O ja?'

'Toen je mijn nieuwe notitieboekje zo mooi inpakte, begon ik me af te vragen of je misschien mee wilt. Als je niets anders te doen hebt, heb je dan misschien zin om na je werk daarheen te komen?'

Ik kon niets bedenken wat ik liever wilde doen na afloop van mijn dienst. Al was het niet bijster verstandig om met de man af te spreken op wie ik een beetje verliefd was sinds die kus, juist nu hij op het punt naar het front te vertrekken.

'Ik ben over een uur klaar en moet dan alleen nog opruimen, dus ik kan er om halfzes zijn, is dat goed?'

Hij straalde alsof het hem verbaasde dat ik ja had gezegd. 'Ik trakteer.' Hij stak nogmaals zijn hand uit en ik schudde die en zijn greep was ferm.

'Dan zie ik je om halfzes bij Raymond's,' zei hij terwijl hij het notitieboekje in de binnenzak van zijn jas stopte en vervolgens zijn hoed van de kapstok nam. Hij zette hem op en knikte naar me.

‘Dag juffrouw Wade.’

‘Dag meneer Hill,’ zei ik terwijl ik toekeek hoe hij vertrok. De bel klingelde weer toen hij door de deur ging en deze zachtjes achter zich sloot. Toen draaide hij zich om om me door het raam aan te kijken. Even dacht ik dat hij me een knipoog gaf, maar daar was ik niet zeker van.

JESSICA

Noord-Yorkshire, augustus 1993

De zomer liep ten einde. Mam en ik hadden de hele ochtend appels geplukt in de boomgaard en ze netjes in dozen gedaan voor de winter. Het was een van die zwoele middagen waarop je voelde dat september eraan kwam en na een regenbui was de zon weer doorgekomen. Mam, oma en ik rustten even uit in de keuken met een pot thee en een *Victoria spongecake* die mam net had afgemaakt met vers geklopte dikke room en gesneden aardbeitjes gedrenkt in suikersiroop.

‘Vul jij de theepot maar, Jess,’ zei oma.

Ik stond op, reikte naar de ketel op het fornuis en zag door het raam een onbekende auto het erf oprijden, besmeurd met modder van de landweggetjes rondom Birch Farm.

‘We hebben bezoek,’ zei ik toen een man uit de auto stapte. In de zomer klopten er vaak mensen bij ons aan die verdwaald waren geraakt tijdens het verkennen van de Yorkshire Dales en de weg wilden vragen. Zijn haar was donkerbruin en hij was relatief lang. Hij droeg beige cargoshorts met smetteloos witte sneakers en een T-shirt. Van een afstand zag hij er goed uit en leek hij van ongeveer mijn leeftijd te zijn, misschien iets ouder. Hij droeg een zwarte aktetas en ik vroeg me ineens af of hij hier was voor zakelijke doeleinden. Was hij een advocaat of een deurwaarder misschien? De boerderij had veel fi-

nanciële problemen en pap had het er vaak over dat hij aan de rand van faillissement stond. Maar dan zou de man een pak dragen, toch?

‘Wie is het?’ vroeg mam.

‘Ik weet het niet. Het is een man en hij lijkt vrij jong. Hij heeft een aktetas bij zich. Verwacht je iemand?’

‘Niet vandaag,’ zei ze.

Hij schudde zijn hoofd en leek in zichzelf te mompelen terwijl hij om alle plassen op het erf heen stapte, die het bewijs waren van de stortbuien van gisteravond. Een paar ganzen gakten naar hem toen hij de achterdeur naderde. Toen sprong Cassie, onze herdershond, op hem af en blafte met het gebruikelijke enthousiasme waarmee ze bezoekers begroette. De man leek hier niet van onder de indruk te zijn en aaide haar zachtjes over haar kop, terwijl hij tegen haar praatte. Ze hield haar kop schuin, keek naar hem op en kwispelde. Toen stapte hij midden in een modderige plas en leek hij zichzelf uit te schelden terwijl hij de staat van zijn sneakers bestudeerde.

‘Lieve help,’ zei ik.

‘Wat is er aan de hand?’ vroeg oma.

‘Hij is in een modderige plas gestapt met zijn nieuw ogende sneakers en ziet er niet al te blij uit.’

‘Dan kun je hem maar beter even helpen zijn schoenen schoon te maken,’ zei oma.

Ik liep over de deel van de boerderij, waar we laarzen, jassen en hoeden in alle soorten en maten bewaarden, en opende de achterdeur. Daar stond hij, met een geërgerde blik op zijn gezicht. Maar toen trok hij zijn wenkbrauwen op en bestudeerde me met zijn prachtige donkerbruine ogen. Ik wist niet wat ik moest zeggen. Mijn outfit, een kort broekje en een klein topje, liet weinig aan de verbeelding over en ik betrachte hem erop dat hij een blik wierp op mijn benen, die mooi gebruind waren door de vele uren die ik buiten doorbracht.

Onze blikken ontmoetten elkaar en we glimlachten.

‘Hoi,’ zei ik.

‘Hoe gaat het?’ vroeg hij met een Amerikaans accent.

‘O, bent u Amerikaans?’

‘Ja, ik kom uit New Jersey.’

Ik keek naar zijn voeten en vroeg: ‘Zal ik die sneakers even schoonmaken?’

‘Kan dat?’

‘Er is hier een gootsteen. Doe ze maar even uit.’

Ik gebaarde hem over de drempel te stappen. Hij kwam de boerderij in en sloot de deur achter zich.

‘Oké, dank u, mevrouw.’

Ik was nog nooit mevrouw genoemd. Was dit iets Amerikaans?

Hij hurkte en maakte de veters los, waarbij hij zijn best deed om de sneakers uit te doen zonder modder aan zijn handen te krijgen. Ik pakte ze op, vulde de gootsteen met heet water en afwasmiddel en begon de modder te verwijderen met een oude nagelborstel. Binnen een paar minuten waren ze weer zo goed als nieuw. Ik zette de sneakers op het schoenenrek en waste mijn handen grondig met een stuk zeep. Toen ik klaar was, liep hij naar de gootsteen en deed hetzelfde.

‘Zo, ik zou u willen vragen of u de weg zoekt, maar gezien uw aktetas bent u hier wellicht voor zaken,’ zei ik terwijl ik mijn handen droogde met een handdoek en die vervolgens aan hem gaf.

‘Ik ben eigenlijk op zoek naar een vrouw die Eleanor heet. Ik betwijfel of ze hier nog woont, maar misschien weet u waar ze zou kunnen zijn, en of ze nog leeft?’

Eleanor was oma’s naam. Ik beet op mijn lip. Wat wilde deze mysterieuze, knappe man van haar? Ze kende eigenlijk niemand buiten Little Vale, want ze woonde hier al sinds de oorlog. Mam en ik hielden haar meestal gezelschap wanneer ze niet in haar eigen huisje aan de andere kant van de boom-

gaard was, Camellia Cottage. Misschien had een verre verwant haar geld nagelaten? Maar wie kende ze in Amerika, op tante Mabel na?

‘Ze woont hier inderdaad en ze is nog springlevend. Eleanor is mijn grootmoeder.’

‘O ja? Wat een meevaller. Ik ben hier namens mijn grootvader, Benedetto Sabatini. Hij was bevriend met een man genaamd Peter, en Eleanor had gedurende de oorlog contact met hem.’ Oma had het nog nooit over een Peter gehad.

‘Kom maar binnen,’ zei ik.

Hij liep achter me aan de keuken in en ik vertelde aan mam en oma wat hij zojuist had gezegd.

‘Ik ben Eleanor,’ zei oma. ‘En dit zijn mijn dochter Mary en mijn kleindochter Jessica.’

‘Aangenaam kennis te maken,’ zei hij. Hij boog zich naar voren om mam en oma de hand te schudden. ‘Ik ben Alessandro, maar de meeste mensen noemen me Al.’

Al als in Al Pacino. *The Godfather* was een van mijn favoriete films. Nog nooit was er zo’n boeiend persoon op onze boerderij verschenen.

‘Drink gezellig een kopje thee met ons mee,’ zei oma. ‘Jess, kun jij nog een kop-en-schotel en een bordje pakken?’ Ik deed wat ze vroeg. Intussen zette Alessandro zijn aktetas op de tafel, trok een stoel bij en ging zitten, naast mam en tegenover oma en mij. We wierpen een blik op elkaar.

Ik schonk een kopje thee voor hem in, sneed een plak cake en zette deze voor hem neer. Drinken Amerikanen eigenlijk wel thee?

Hij leek blij met het aanbod, glimlachte en zei: ‘Dank je wel, Jessica.’ Zijn ogen ontmoetten de mijne.

Ik hield van de manier waarop hij mijn naam uitsprak met zijn Amerikaanse accent.

‘Zo, mag ik vragen wat je hier doet, jongeman, en nog belangrijker, wat er in die aktetas zit?’ vroeg oma.

Die lieve oma, even direct als altijd.

‘Ik heb iets voor u meegebracht wat mijn grootvader al die jaren heeft bewaard,’ zei Alessandro. ‘Helaas is hij stervende als gevolg van kanker en toen hij hoorde dat ik deze zomer in Londen zou gaan werken, vroeg hij me het mee te nemen en naar u op zoek te gaan.’

Oma fronste, de rimpels op haar voorhoofd verdiepten zich. ‘Wat is het in vredesnaam?’

Alessandro pakte de aktetas op en zette hem op tafel alsof hij een belangrijke zakelijke bespreking in een of andere directiekamer had. Hij klikte de sloten open en haalde er een lichtbruin notitieboekje uit. De voorkant leek beschadigd, en er zat een gat in de rechterbovenhoek. Het zag er oud uit.

Oma snakte naar adem toen hij over de tafel reikte en het aan haar gaf. De blik op haar gezicht zei genoeg. Ze had dit notitieboekje eerder gezien. Toen ze het omdraaide, begonnen haar handen te trillen en slaakte ze een lange, diepe zucht.

‘Nou, wel heb ik ooit... Peter Hill,’ zei ze.